

Izveštaj sa registracije izbeglica u Republici Srbiji 2005. godine

– Beograd, decembar 2007. –

Sadržaj

Uvod	2
1. Registracija izbeglica	3
Priprema	3
Organizacija i metodologija	3
Formular za registraciju	5
Glavni rezultati registracije	8
2. Glavne karakteristike izbeglica	9
Ukupan broj i prethodno mesto prebivališta	9
Nacionalna pripadnost	9
Dinamika dolaska u Srbiju	10
Boravište u Srbiji u periodu sprovođenja registracije	11
Vrsta smeštaja	12
3. Demografske karakteristike izbeglica.....	14
Starosna i polna struktura	14
Bračni status (za populaciju iznad 16 godina).....	15
Veličina domaćinstva	16
Obrazovanje (za populaciju iznad 15 godina)	17
Radni status (za populaciju iznad 15 godina)	18
Zdravstvena ugroženost	19
Socijalna ugroženost.....	20
Status imovine u zemlji porekla	20
4. Revizija statusa.....	22
Kriterijumi za utvrđivanje izbegličkog statusa.....	22
Žalbeni postupak.....	23
5. Kolektivni centri.....	24
Programi zbrinjavanja u oblasti socijalne zaštite.....	25
6. Integracija.....	26
7. Aneks.....	27
Nova izbeglička legitimacija	27
Mape.....	28
Dodatne tabele.....	29
Fotografije	34

Uvod

Ušlo se duboko u drugu deceniju od kada su prve izbeglice, bežeći od ratnih dejstava na prostorima Hrvatske i Bosne i Hercegovine, stigle u Srbiju. Od tada su izvršena dva popisa izbeglih lica – 1996. i 2001. godine – i na oba je evidentirano kontinuirano smanjenje njihovog broja.

Komesarijat za izbeglice Republike Srbije i Visoki komesarijat za izbeglice Ujedinjenih nacija (UNHCR) sprovedli su prvi popis u proleće 1996. godine i tada je registrovano 537.937 izbeglica i prognanih lica, kao i 79.791 ratom ugroženih lica. Iako se sudbina ratom ugroženih lica nije u mnogome razlikovala od sudbine izbeglica, uglavnom zbog posedovanja državljanstva Republike Srbije, njima nije mogao biti priznat izbeglički status.

U periodu do 2000. godine statistička slika izbeglih lica u Srbiji se znatno promenila, što je stvorilo potrebu za novim popisom. Na popisu koji je usledio u proleće 2001. godine registrovano je 377.131 osoba sa izbegličkim statusom.

I posle toga statistički broj izbeglica je nastavio da se smanjuje. Jedan broj lica je podneo zahtev i dobio lična dokumenta Republike Srbije (jer su od početka 2001. godine stvorene zakonske mogućnosti za pojednostavljeno dobijanje državljanstva za izbeglice), od kojih su neki ušli i u programe lokalne integracije, izvestan broj otišao je u treće zemlje, a deo se vratio u zemlju iz koje su izbegli ili su ušli u nesmetan posed svoje imovine u zemlji porekla.

Zbog svega navedenog krajem 2004. godine je procenjeno da je neophodno ponovo utvrditi broj izbeglica u Srbiji, odnosno izvršiti njihovu registraciju.

Na registraciji koja je sprovedena od 27. novembra 2004. godine do 25. januara 2005. svojstvo izbeglice potvrđeno je za 104.246 lica.

Početkom 2005. godine na inicijativu UNHCR-a, OEBS-a i Evropske komisije, potpisana je Sarajevska deklaracija, čija je ideja regionalni pristup rešavanju izbegličkog pitanja. Sarajevska deklaracija, kao završni dokument sastanka ministara Državne zajednice Srbija i Crna Gora, Republike Hrvatske i Bosne i Hercegovine, odražava opredeljenje ovih država da preuzmu obaveze čije će ispunjenje stvoriti uslove za pravična i trajna rešenja za izbeglice.

Oslanjajući se na osnovno pravo izbeglica o slobodi izbora u načinu rešavanja njihovog statusa, Sarajevska deklaracija obavezuje potpisnike da s jedne strane omoguće poštovanje i povraćaj svih prava i obezbede uslove za nesmetan i bezbedan povratak lica, a s druge, da obezbede uslove za ostanak i lokalnu integraciju onima koji se na to odluče.

1. Registracija izbeglica

Registrowanje izbeglica je nesumnjivo periodična kategorija, što je posledica još uvek nerešenog pitanja izbeglištva u Srbiji, ali se zbog potreba uslovljenih konkretnim procesima periodičnost njenog sprovođenja nije vezivala za neki unapred zadati npr. petogodišnji period (koji se mogao naslutiti na osnovu godina kad su sprovedena prva dva popisa). Treće registrowanje je stoga sprovedeno kad se za to ukazala potreba, tri i po godine posle prethodnog.

Kroz proces registracije lica koja su joj pristupila 2004/5, utvrđivano je koja izbegla lica i dalje zadovoljavaju kriterijume za ostanak u izbegličkom statusu, kao i koja treba da se deregistruju ukoliko ih više ne ispunjavaju. Onim izbeglicama čiji je izbeglički status potvrđen izdate su nove izbegličke legitimacije čiji je rok važnosti utvrđen na period od dve godine sa mogućnošću produženja po njegovom isteku. Osobama za koje je u postupku registracije utvrđeno da više ne ispunjavaju kriterijume po kojima imaju svojstvo izbeglice doneta su rešenja o prestanku tog svojstva.

Registracija je sprovedena na teritoriji Republike Srbije od kraja 2004. godine do početka 2005. nakon čega je usledio žalbeni postupak.

Priprema

Celokupnu organizaciju i realizaciju registracije zajednički su sprovedeli Visoki komesarijat za izbeglice Ujedinjenih nacija i Komesarijat za izbeglice Republike Srbije, na osnovu „Memoranduma o saglasnosti između Vlade Republike Srbije – Komesarijata za izbeglice Republike Srbije i Visokog komesarijata za izbeglice Ujedinjenih nacija o registraciji izbeglica u Srbiji“, koji je usvojila Vlada Republike Srbije u novembru 2004. godine (u daljem tekstu Memorandum o saglasnosti).

Proces su pomogli američka vlada i njen Biro za stanovništvo, izbeglice i migraciju (Bureau of Population, Refugees and Migration, BPRM).

Republički zavod za statistiku je elektronski obradio registracioni materijal i izradio bazu podataka registracije.

Organizacija i metodologija

Registracija je sprovedena u dve faze.

Prva faza

Ova faza je obuhvatila sledeće aktivnosti:

- Pripremanje i potpisivanje „Memoranduma o saglasnosti“;
- Prikupljanje i ažuriranje usaglašenih baza podataka neophodnih za uspešno sprovođenje registracije;
- Formulisanje pitanja za formulare koji će se popunjavati prilikom registracije izbeglica;
- Štampanje formulara i njihovo distribuiranje opštinskim poverenicima za izbeglice;
- Predlaganje izgleda i sadržaja novih izbegličkih legitimacija (kasnije utvrđenog Pravilnikom o izmenama Pravilnika o izbegličkoj legitimaciji, Sl. glasnik RS br. 139/04)
- Sprovođenje medijske kampanje u kojoj se javnost informiše o postupku registracije i o posledicama neprijavlivanja;
- Obučavanje timova koji će sprovoditi registraciju. Instruktori UNHCR-a, Republičkog zavoda za statistiku i Komesarijata za izbeglice Republike Srbije su održali obuku na 12 lokacija. Sva lica koja su bila angažovana za rad na registraciji prošla su obuku, a tom prilikom su im podeljena i uputstva o popunjavanju upitnika i sl;

Druga faza

Druga faza je obuhvatala registraciju i žalbeni postupak.

Registracija je započela 27. novembra 2004. godine i sprovedena je u 160 opština u Republici. Ceo proces je sproveden preko timova posebno formiranih pri opštinskim povereništvima za izbeglice.

Za registraciju bolesnih i slabo pokretnih lica, kao i lica u zatvorima bilo je angažovano trideset mobilnih timova.

Tokom ove faze sprovedene su sledeće aktivnosti:

- Popunjavanje obrasca formulara od strane opštinskih poverenika, anketara i mobilnih timova za izbegla lica koja su se odazvala registraciji;
- Prikupljanje popunjenih formulara i dostavljanje Republičkom zavodu za statistiku (preko opštinskih poverenika i okružnih koordinatora Komesarijata za izbeglice Republike Srbije);
- Obrada prikupljenih formulara, nakon čega je sledilo potvrđivanje statusa izbeglice i izdavanje nove izbegličke legitimacije od strane Ministarstva unutrašnjih poslova Republike Srbije ili ukidanje statusa izbeglice;

Posebnu celinu u okviru druge faze predstavljao je žalbeni postupak. Ovaj postupak je obuhvatio sva lica koja su u roku uložila žalbe Ministarstvu unutrašnjih poslova na uručena rešenja o ukidanju statusa. Da bi se mogućnost žalbe učinila što dostupnijom strankama, žalbe su se izjavljivale preko opštinskih poverenika Komesarijata za izbeglice Republike Srbije, kao i u samom Komesarijatu.

U toku žalbenog postupka izjavljeno je 10.888 žalbi na rešenja, kao i nekoliko hiljada zahteva za promenom, radi usklađivanja ličnih podataka. Postupajući po žalbama, u toku postupka do kraja 2006. uvaženo ih je 2.381.

Ovako veliki broj slučajeva zahtevao je posebno i dodatno angažovanje Komesarijata za izbeglice Republike Srbije (koji je kao prvostepeni organ razmatrao svaku uloženu žalbu), Ministarstva unutrašnjih poslova Republike Srbije kao drugostepenog organa, i Vrhovnog suda Srbije, u skladu sa zakonima.

Faza žalbenog postupka iziskivala je značajno vreme, ne samo zbog velikog broja žalbi koje je trebalo obraditi, već i zbog dugotrajnih zakonskih procedura, izvođenja dokaza kao i uručivanja odluka strankama.

Formular za registraciju

Образац **Ф** 1

ПОРОДИЧНИ ФОРМУЛАР ЗА РЕГИСТРАЦИЈУ

Датум регистрације □□□□ <small>(дан) (месец) (година)</small>	Редни број домаћинства □□□□
Општина _____ <small>(назив) (шифра)</small>	Редни број породице у домаћинству □□ <small>(преписати из колоне (в) Списка)</small>
Шифра анкетара □□	Редни број члана домаћинства □□ <small>(преписати из колоне (а) Списка)</small>

Подаци о носиоцу породичног формулара

1. Презиме _____ Име оца _____
 Име _____ Дevoјачко презиме _____
2. Пол Мушко 1 Женско 2
3. Сродство у оквиру породице Родитељ/супруг-а 1 Син/кћи 2 Остали 3
(преписати из колоне (г) Списка)
4. Датум рођења □□□□ □□□□ □□□□ ЈМБГ □□□□□□□□□□
(дан) (месец) (година)
5. Место рођења
 Држава _____ Насеље _____ Општина _____
6. Број избегличке/прогнаничке легитимације □□□□□□□□
7. Датум добијања избегличке/прогнаничке легитимације □□□□
(дан) (месец) (година)
8. Национална или етничка припадност _____
9. Датум доласка у СЦГ □□□□ □□□□ □□□□
(дан) (месец) (година)
10. Држава порекла Босна и Херцеговина 1
Хрватска 2
11. Пребивалиште пре 1991.
 Држава _____ Насеље _____ Општина _____
 Адреса _____
(улица и кућни број)
12. Да ли имате намеру да тражите пријем у држављанство СЦГ и Републике Србије
Да 1
Не 2
13. Да ли сте добили личну карту Републике Србије
Да 1
Не 2
14. Преписати податке из белог пописног картона 2001.
 Општина □□□□□□
 Шифра анкетара □□
 Породични број □□□□□□
 Лични број □□□□□□

15. Поседујете ли било који од доле наведених важећих докумената?	
а) <i>Хрватска</i>	
Држављанство	1
Лична карта	2
Пасош	3
б) <i>Босна и Херцеговина</i>	
Држављанство	4
Лична карта	5
Пасош	6
16. Да ли сте у Хрватској добили статус повратника?	
Да	1
Не	2
17. Да ли сте у Босни и Херцеговини добили статус интерно расељеног лица?	
Да	1
Не	2
18. Да ли сте се вратили у државу порекла уз помоћ UNHCR?	
Да	1
Не	2
Здравствена угроженост	
19. Инвалидност	
<i>Сензорна</i>	
Оштећење вида	1
Оштећење слуха	2
<i>Ментална</i>	
Лака и умерена ретардираност	3
Тешка и дубока ретардираност	4
<i>Телесна</i>	
Покретан	5
Покретан уз помоћ другог лица или колица	6
Непокретан	7
Ампутација	8
20. Хронично обољење	
Малигна обољења	1
Болести жлезда које луче хормоне	2
Психијатријска обољења	3
Болести срца и крвних судова	4
Болести органа за дисање	5
Болести органа за варење	6
Болести коже	7
Болести костију и зглобова	8
Болести бубрега	9
Остало	10
21. Болесници са посебним потребама	
Дијабетичар на инсулину	1
Бубрежни болесник на дијализи	2
22. Радна способност (за лице старо од 15 до 65 година)	
Потпуно очувана радна способност	1
Делимично очувана радна способност	2
Потпуни губитак радне способности	3

Социо-економска питања	
23. Брачно стање	
Ожењен/удата	1
Неожењен/неудата	2
Разведен/разведена	3
Удовац/удовица	4
Живи у ванбрачној заједници	5
24. Социјална угроженост	
Малолетно лице без родитељског старања	1
Малолетно лице са једним родитељем	2
Самохрани родитељ (малолетног детета)	3
Одрасло лице без породичног старања (преко 60 година старости)	4
25. Образовање	
Без школе	1
Непотпуна основна школа	2
Основна школа	3
Средња школа	4
Виша школа	5
Висока школа	6
Магистар	7
Доктор наука	8
..... (назив средње, више или високе школе)	
..... (одсек, група, смер)	
26. Занимање	
Садашње _____ (назив)	<input type="text"/> (шифра)
У држави порекла _____ (назив)	<input type="text"/> (шифра)
27. Године укупног радног стажа	
Од тога у:	<input type="text"/>
БиХ	<input type="text"/>
Хрватској	<input type="text"/>
СЦГ	<input type="text"/>
28. Радни статус (за лице старо 15 или више година)	
Студент/ученик	1
Запослен	2
Повремено запослен	3
Пензионисан	4
Незапослен	5
29. Извор прихода	
Плата	1
Пензија	2
Стипендија	3
Ратна војна инвалиднина	4
Породична инвалиднина	5
Други извор	6
Без прихода	7

ПОДАЦИ О СТАМБЕНОМ ОБЈЕКТУ У ДРЖАВИ ПОРЕКЛА

30. а) Да ли сте у држави порекла, где сте имали пребивалиште пре 1991., користили стамбени објекат као:
Власник	1
Сувласник	2
Носилац станарског права	3
Без својине	4
- б) Ако је заокружена шифра 4, наведи где сте становали:
У изнајмљеној кући/стану	1
Код родитеља/рођака/пријатеља	2
У социјалној институцији	3

На питања 31. – 43. одговор се даје само ако је код питања 30.а) заокружено 1, 2 или 3

31. Садашњи статус стамбеног објекта
У поседу власника	1
Заузет	2
Размењен	3
Продат	4
Изнајмљен	5
Не зна се	6
32. Физичко стање објекта
Неоштећен	1
Оштећен/употребљив	2
Оштећен/неупотребљив	3
Уништен	4
Не зна се	5

За стамбене објекте у Хрватској

33. Бившим носиоцима станарско право је:
Одузето судском одлуком	1
Одузето неким другим поступком	2
Није одузето	3
Не зна се	4
34. Ако је стамбени објекат заузет, да ли је:
Заузет уз решење хрватских власти	1
Заузет без решења хрватских власти	2
Не зна се	3

35. Уколико је стамбени објекат заузет уз решење хрватских власти, да ли је:
- а) Поднет лични захтев за његово враћање хрватским административним властима
Да	1
Не	2
- б) Поднет захтев за његово враћање преко UNHCR/Комесаријата
Да	1
Не	2
36. Уколико је стамбени објекат заузет без одобрења хрватских власти, да ли је започет поступак за његово враћање?
Да	1
Не	2

За заузете стамбене објекте у Босни и Херцеговини

37. Поднет захтев за враћање стамбеног објекта
Да	1
Не	2

ПОДАЦИ О ОШТЕЋЕНОМ СТАМБЕНОМ ОБЈЕКТУ

38. Степен оштећења (1-6; 1 је најнижи степен, 6 је највиши степен)
39. Поднет захтев за обнову стамбеног објекта
Да	1
Не	2
40. Година подношења захтева
41. Захтев поднет преко:
UNHCR/Комесаријата	1
Лично у Хрватској или БиХ	2
42. Статус захтева за обнову објекта у Хрватској
Потписан уговор	1
Добијено позитивно решење	2
Добијено коначно негативно решење после жалбе	3
Власти траже додатне информације	4
Захтев остао без одговора	5
43. Да ли је добијена помоћ за обнову објекта у БиХ?
Да	1
Не	2

44. Садашњи смештај породице у Републици Србији

У властитој кући/стану	1
У изнајмљеној кући/стану	2
Код родитеља/рођака/пријатеља	3
У социјалној институцији	4
У колективном центру	5

(назив колективног центра)

(шифра)

Овим изјављујем да су подаци садржани у овом формулару тачни.

Сагласан сам да власти Републике Србије и UNHCR користе ове податке према потреби, ради планирања програма трајних решења.

Потпис:

Glavni rezultati registracije

Na registraciji kojoj je pristupilo 141.685 lica status je potvrđen za njih 104.246. U poređenju sa registracijom obavljenom 2001. godine, broj izbeglica je značajno opao.

Od svih registrovanih lica 73,54% je došlo iz Hrvatske, a 26,46% iz Bosne i Hercegovine. Srbi čine 95,69% registrovanih izbeglih lica. Više od polovine svih registrovanih izbeglica u Srbiju je došlo tokom avgusta i septembra 1995. godine.

Skoro polovina registrovanih izbeglica (48,4%) smeštena je u Vojvodini, dok 28,7% živi u Beogradu, 22,7% u centralnoj Srbiji i veoma mali broj na Kosovu i Metohiji (0,2%). U poređenju s registracijom iz 2001, geografska raspoređenost izbeglica u Srbiji je približno ista.

Podaci ukazuju da je prosek godina registrovane populacije 43 i da većina živi u bračnoj zajednici. Međutim, broj dece u ukupnoj populaciji je relativno mali. Znatno je broj starijih osoba i taj deo populacije uglavnom sačinjavaju žene.

Većina izbeglica ima završenu srednju školu (47%), dok je nezaposlenost, kao i na prethodnoj registraciji, izuzetno visoka i iznosi 60%.

Izbeglice mahom žive u iznajmljenom smeštaju (45%). Slede izbeglice smeštene kod rođaka ili prijatelja (28,6%) i u sopstvenom smeštaju (19%). Svi navedeni procenti su slični onima sa registracije 2001.

Uprkos činjenici da je broj izbeglica u kolektivnim centrima smanjen za gotovo pet puta, proporcionalno ovaj vid smeštaja ostaje i dalje značajan (4,2% naspram 5,6% prema podacima iz 2001). Takođe je značajan i broj izbeglica s posebnim potrebama koje se nalaze u socijalnim institucijama. Ovaj broj je gotovo identičan onom iz 2001. godine, dok je procentualno učešće poraslo sa 0,6% u 2001, na 2,0% u 2005. godini.

2. Glavne karakteristike izbeglica

U poređenju s prethodnom registracijom, ukupan broj registrovanih izbeglica je manji za 272.885. Glavne razloge opadanja njihovog broja treba tražiti pre svega u mogućnosti sticanja državljanstva Republike Srbije i dobijanja lične karte (od kojih je jedan broj pored toga obuhvaćen i lokalnom integracijom), povratka u zemlje porekla, ali i preseljenja u treće zemlje. Nažalost, izvestan broj lica je i umro u izbeglištvu.

Proces odlaska u treće zemlje intenzivno se odvijao između prva dva popisa (1996. i 2001. godine), ali i kasnije. Procenjuje se da je na ovaj način trajno rešenje obezbeđeno za preko 50.000 lica. Značajno mesto u ovom procesu pripada programu preseljenja sprovedenom prvenstveno preko UNHCR-a (oko 23.000), kroz humanitarne programe vlada trećih zemalja (Kanada, Australija, SAD, skandinavске zemlje) kao i na druge načine.

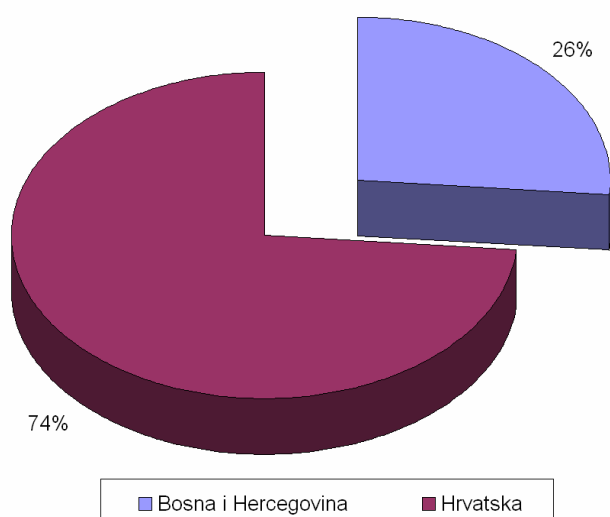
Ukupan broj i prethodno mesto prebivališta

Polazeći od ukupnog broja registrovanih izbeglica vidi se da su skoro tri četvrtine iz Hrvatske a jedna četvrtina iz Bosne i Hercegovine. Pošto je broj izbeglica iz Slovenije i Makedonije neznan, u daljem tekstu će biti obrađene samo izbeglice iz Hrvatske i Bosne i Hercegovine koje i čine 99,85 posto od svih izbeglih.

Tabela 2.1. – Izbeglice po državi porekla

Država porekla	Broj izbeglica	%
Hrvatska	76.546	73,43
Bosna i Hercegovina	27.541	26,42
Slovenija	157	0,15
Makedonija	2	0,00
Ukupno	104.246	100,00

Grafikon 2.1. – Izbeglice po državi porekla

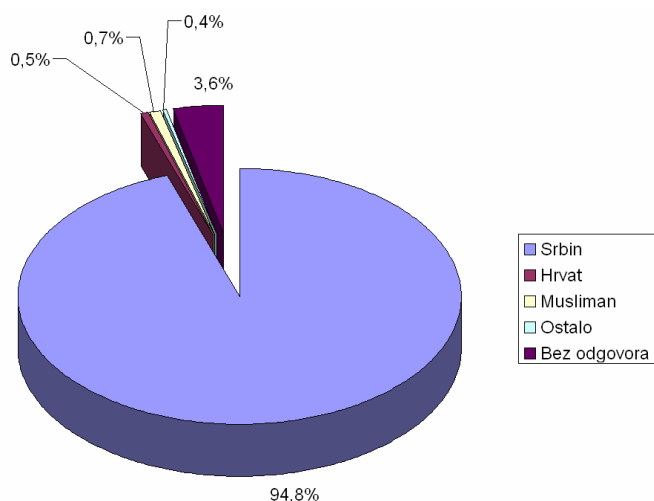
Nacionalna pripadnost

Najveći deo izbegličke populacije čine Srbi, bez obzira iz koje od bivših republika SFRJ dolaze. Ostale nacionalnosti su manje zastupljene i u odnosu na popis iz 2001. godine procenat izbeglica srpske nacionalnosti promenjen je sa 89,77 na 95,69 posto.

Tabela 2.2. – Izbeglice po nacionalnoj pripadnosti i državi porekla

Nacionalnost	Država porekla				Ukupno	
	Bosna i Hercegovina		Hrvatska			
	Broj	%	Broj	%	Broj	%
Srbin	26.007	94,43	73.589	96,14	99.596	95,69
Hrvat	150	0,54	632	0,83	782	0,75
Musliman	195	0,71	43	0,06	238	0,23
Crnogorac	31	0,11	61	0,08	92	0,09
Bošnjak	32	0,12	2	0,00	34	0,03
Slovenac	8	0,03	24	0,03	32	0,03
Makedonac	6	0,02	22	0,03	28	0,03
Rom	18	0,07	67	0,09	85	0,08
Ostalo	119	0,43	230	0,30	349	0,34
Bez odgovora	975	3,54	1.876	2,45	2.851	2,74
Ukupno	27.541	100,00	76.546	100,00	104.087	100,00

Grafikon 2.2. – Izbeglice po nacionalnoj pripadnosti

Dinamika dolaska u Srbiju

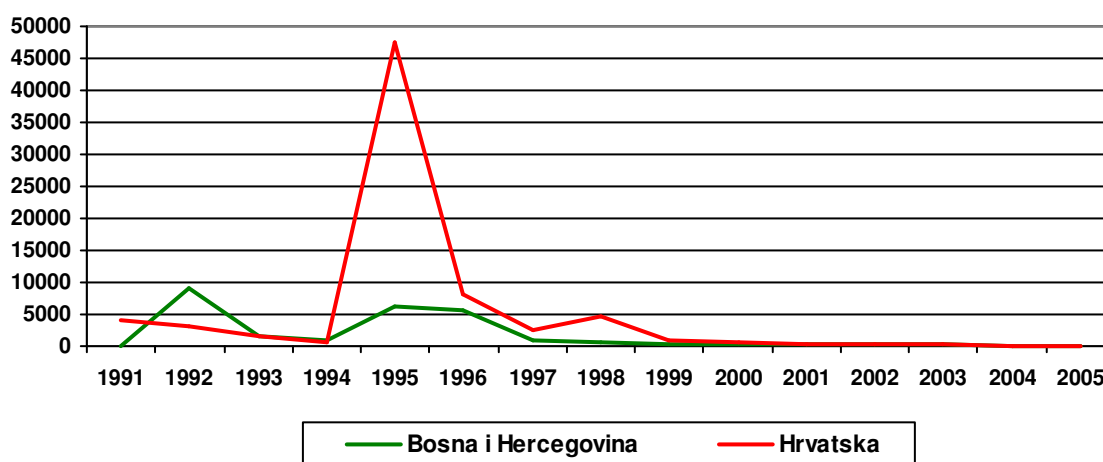
Najveći broj izbeglica stigao je u Srbiju usled ratnih dejstava, u masovnim talasima, tokom 1991, 1992, 1995. (pad Republike Srpske Krajine), 1996. (potpisivanje Dejtonskog sporazuma) i 1998. (mirna reintegracija sremsko-baranjske oblasti).

Tabela 2.3. – Izbeglice po godini dolaska i državi porekla

Godina dolaska u Srbiju	Država porekla				Ukupno	
	Bosna i Hercegovina		Hrvatska			
	Broj	%	Broj	%	Broj	%
1991.	112	0,4	4.029	5,3	4.141	4,0
1992.	9.173	33,3	3.209	4,2	12.382	11,9
1993.	1.685	6,1	1.473	1,9	3.158	3,0
1994.	972	3,5	606	0,8	1.578	1,5
1995.	6.263	22,7	47.529	62,1	53.792	51,7

1996.	5.473	19,9	8.139	10,6	13.612	13,1
1997.	981	3,6	2.428	3,2	3.409	3,3
1998.	537	1,9	4.608	6,0	5.145	4,9
1999.	251	0,9	982	1,3	1.233	1,2
2000.	308	1,1	583	0,8	891	0,9
2001.	323	1,2	399	0,5	722	0,7
2002.	173	0,6	164	0,2	337	0,3
2003.	303	1,1	257	0,3	560	0,5
2004.	103	0,4	91	0,1	194	0,2
2005.	6	0,0	1	0,0	7	0,0
Deca rođena u Srbiji	878	3,2	2.048	2,7	2.926	2,8
Ukupno	27.541	100,0	76.546	100,0	104.087	100,0

Grafikon 2.3. – Izbeglice po godini dolaska i državi porekla

Izbeglice iz bivših jugoslovenskih republika počele su da pristižu u Srbiju od 1991. godine, kada su Slovenija i Hrvatska proglasile nezavisnost. Već sledeće godine (1992) usledio je i prvi veliki talas izbeglica iz Bosne i Hercegovine. Tokom 1993. i 1994. godine intenzitet dolazaka se smanjio jer nije bilo većih vojnih operacija na područjima naseljenim uglavnom srpskim stanovništvom. U proleće i leto 1995. godine sukobi u Hrvatskoj su se ponovo intenzivirali. Tokom avgusta i septembra 1995. godine više od 190.000 izbeglica (prema podacima iz 1996. godine) izbeglo je iz Hrvatske u najvećem talasu izbeglica, posle vojne akcije kojom je Hrvatska preuzela kontrolu nad teritorijom gde je bilo većinsko srpsko stanovništvo. Tokom registracije 2001. godine registrovano je 142.700 lica koji su u Srbiju došla te godine, a na poslednjoj registraciji 47.529 lica ili 62,1% svih izbeglica iz Hrvatske.

Nakon potpisivanja Dejtonskog mirovnog sporazuma novi talasi izbeglica iz BiH 1995. i 1996. godine u Srbiju su doveli još oko 50.000, odnosno 30.000 lica. Na poslednjem popisu 6.263 lica (22,7%) iz Bosne i Hercegovine je u Srbiju stiglo 1995. godine, odnosno 5.473 lica (19,6%) 1996.

Posle mirne reintegracije Istočne Slavonije u okvir Hrvatske 1998. godine, u Srbiju je stigao talas od oko 20.000 izbeglica.

Boravište u Srbiji u periodu sprovođenja registracije

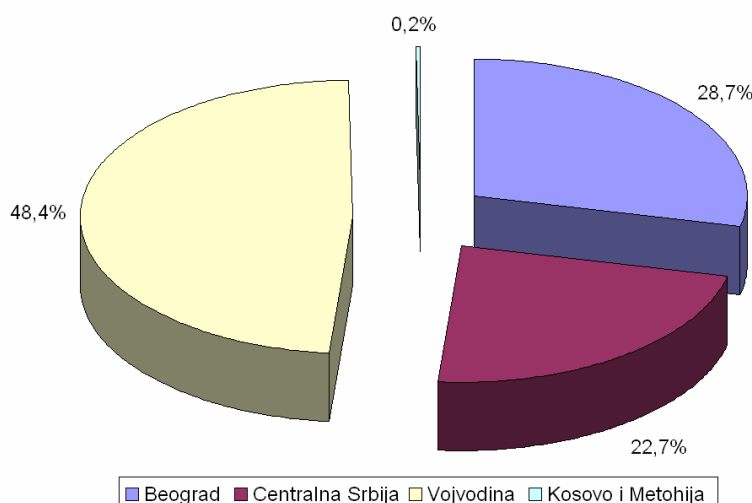
Većina registrovanih izbeglica nalazi se u Vojvodini (48,4%), zatim u Beogradu (28,7%) i u centralnoj Srbiji (22,7%), a na Kosovu i Metohiji ih je 0,2%. U Beogradu još uvek ima skoro 30.000 lica sa izbegličkim statusom. U odnosu na prethodne popise primećuje se blagi procentualni

pad za Beograd i procentualni porast izbeglica u centralnoj Srbiji. Ovo se objašnjava većim mogućnostima zapošljavanja i osamostavljanja izbeglica u Beogradu, što dovodi do ukidanja statusa i uzimanja državljanstva i ličnih karata Republike Srbije.

Tabela 2.4. – Izbeglice po državama porekla i regionima u Srbiji

Država porekla	Region u Srbiji								Ukupno	
	Beograd		Centralna Srbija		Vojvodina		Kosovo i Metohija			
	Broj	%	Broj	%	Broj	%	Broj	%	Broj	%
Bosna i Hercegovina	7.161	26,0	7.928	28,8	12.406	45,0	46	0,2	27.541	100,0
Hrvatska	22.705	29,7	15.673	20,5	37.957	49,6	211	0,3	76.546	100,0
Ukupno	29.866	28,7	23.601	22,7	50.363	48,4	257	0,2	104.087	100,0

Grafikon 2.4. – Izbeglice po regionima u Srbiji

Izbeglice iz Hrvatske kao najveća izbeglička grupacija, u većini su u skoro svim delovima Srbije, naročito u Vojvodini. Jedino u delu Centralne Srbije koji se graniči s Bosnom i Hercegovinom ima relativno više izbeglica iz te bivše jugoslovenske republike. Lica sa izbegličkim statusom inače čine oko 1,4% ukupnog stanovništva Republike Srbije.

Vrsta smeštaja

Izbeglice su najčešće u iznajmljenom smeštaju (45%), a zatim kod rođaka i prijatelja (28,6%). U sopstvenom smeštaju živi 19% izbeglica, a u kolektivnom smeštaju ih je 4,2%. Raspodela po tipovima smeštaja nije se bitno promenila od popisa 2001. godine.

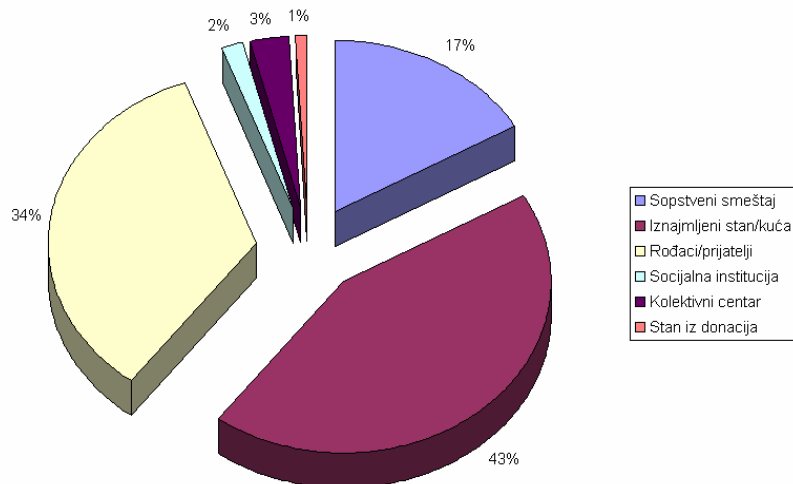
Tabela 2.4. – Izbeglice po državi porekla i vrsti smeštaja u Srbiji

Vrsta smeštaja	Država porekla				Ukupno	
	Bosna i Hercegovina		Hrvatska			
	Broj	%	Broj	%	Broj	%
Sopstveni smeštaj	4.625	16,8	15.166	19,8	19.791	19,0
Iznajmljeni stan/kuća	12.008	43,6	34.843	45,5	46.851	45,0
Rođaci/prijatelji	9.384	34,1	20.384	26,6	29.768	28,6
Socijalna institucija	432	1,6	1.666	2,2	2.098	2,0

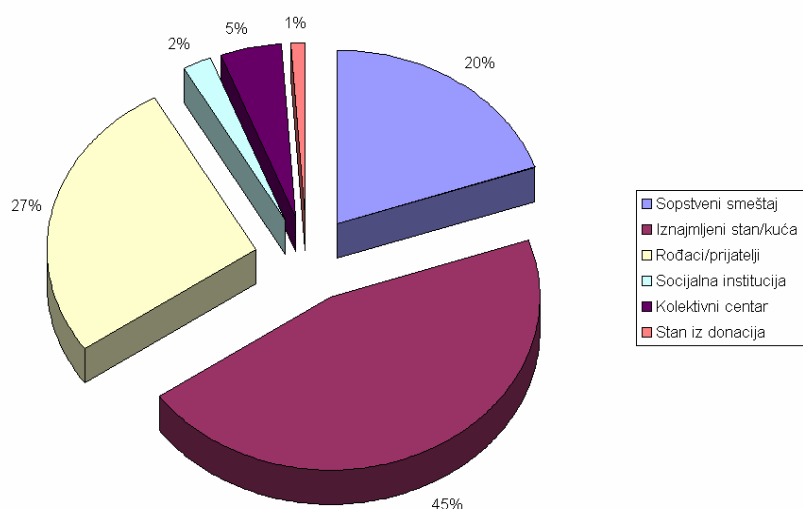
Kolektivni centar	867	3,1	3.539	4,6	4.406	4,2
Stan iz donacija	225	0,8	944	1,2	1.169	1,1
Nepoznato	0	0,0	4	0,0	4	0,0
Ukupno	27.541	100,0	76.546	100,0	104.087	100,0

Grafikon 2.4. – Izbeglice po državi porekla i vrsti smeštaja u Srbiji

Bosna i Hercegovina

Hrvatska

Izbeglice se sele u veća urbana područja sa boljim mogućnostima zaposlenja. Žive uglavnom u iznajmljenom smeštaju. Deo izbegličke populacije je prodao ili razmenio imovinu u mestu prethodnog prebivališta i tako došao do sredstava koja su im u izvesnoj meri omogućila integraciju u Srbiji.

Izbeglice iz Bosne i Hercegovine se češće smeštaju kod rođaka i prijatelja. Izbeglice iz Hrvatske su pretežno u sopstvenom smeštaju. U kolektivnom smeštaju nalazi se još oko 4.400 izbeglica, većinom iz Hrvatske.

3. Demografske karakteristike izbeglica

Starosna i polna struktura

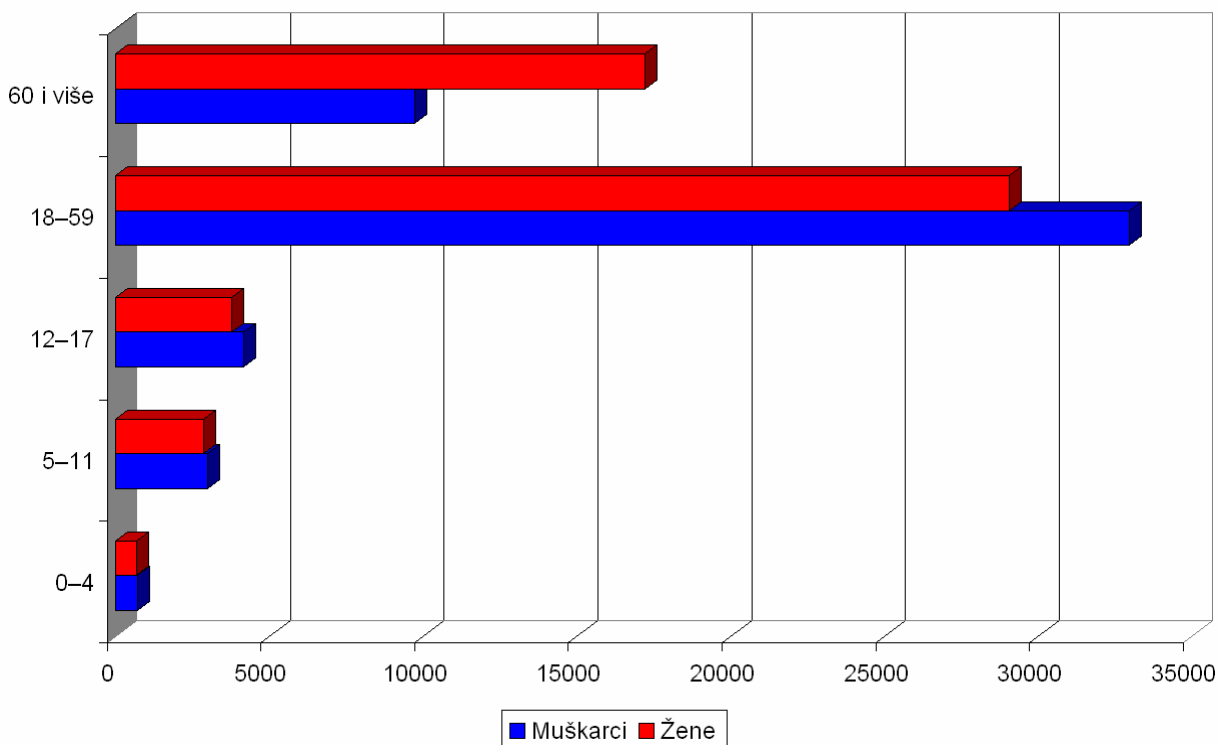
Većina izbegličke populacije je u kategoriji 19–59 godina (59,57%), mada veliki deo čine i lica preko 60 godina starosti (25,87%). Prosečna starost je 43 godine (što je nešto više nego za Republiku Srbiju gde, prema podacima sa poslednjeg popisa stanovništva, prosečna starost iznosi 40 godina). Žene preovlađuju (51,44% prema 48,56%), naročito u starosnoj kategoriji preko 60 godina, gde je ovaj procenat daleko veći, što je direktna posledica ratnog stradanja muške populacije (63,91% prema 36,09%).

Tabela 3.1. – Izbeglice u Srbiji po starosnim grupama i polu

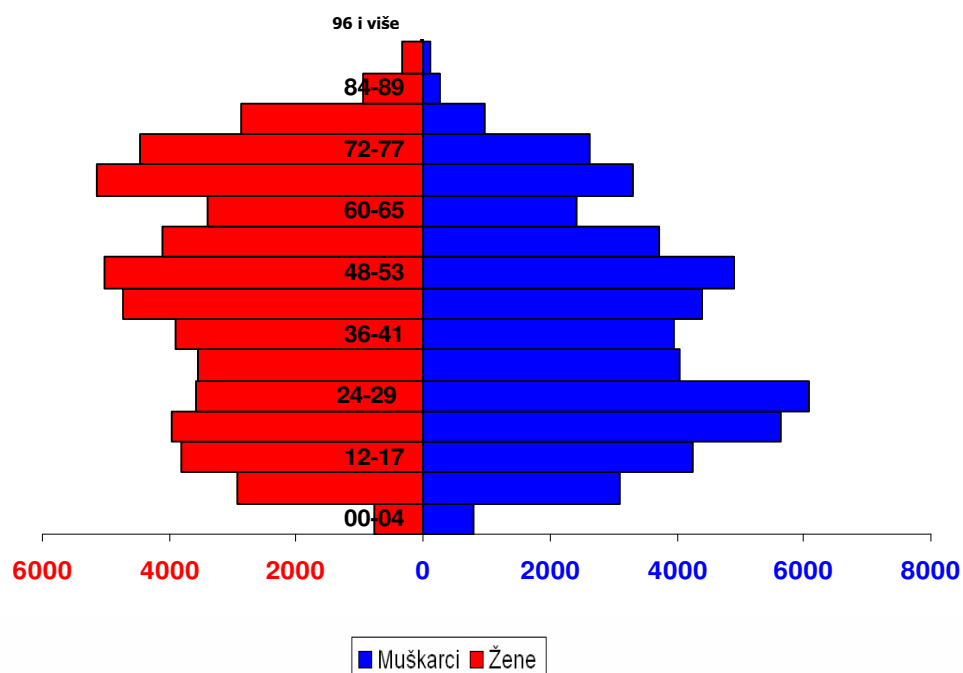
Starosna grupa	Pol				Ukupno	
	Muški		Ženski			
	Broj	%	Broj	%	Broj	%
0–4	711	50,89	686	49,11	1.397	1,34
5–11	2.995	51,21	2.853	48,79	5.848	5,62
12–17	4.153	52,50	3.757	47,50	7.910	7,60
18–59	32.964	53,16	29.043	46,84	62.007	59,57
60 i više	9.717	36,09	17.208	63,91	26.925	25,87
Ukupno	50.540	48,56	53.547	51,44	104.087	100,00

Među mlađima od 18 godina više je muškaraca. Procenat dece do 4 godine starosti je 1,34%, što je manje u odnosu na popis 2001. godine gde su deca u toj kategoriji činila 2,24% od ukupne izbegličke populacije. Smanjenje u odnosu na 2001. godinu zapaženo je i u kategoriji 5–18 godina.

Grafikon 3.1. – Izbeglice u Srbiji po starosnim grupama i polu

Grafikon 3.2. – Starosna piramida izbeglica u Srbiji

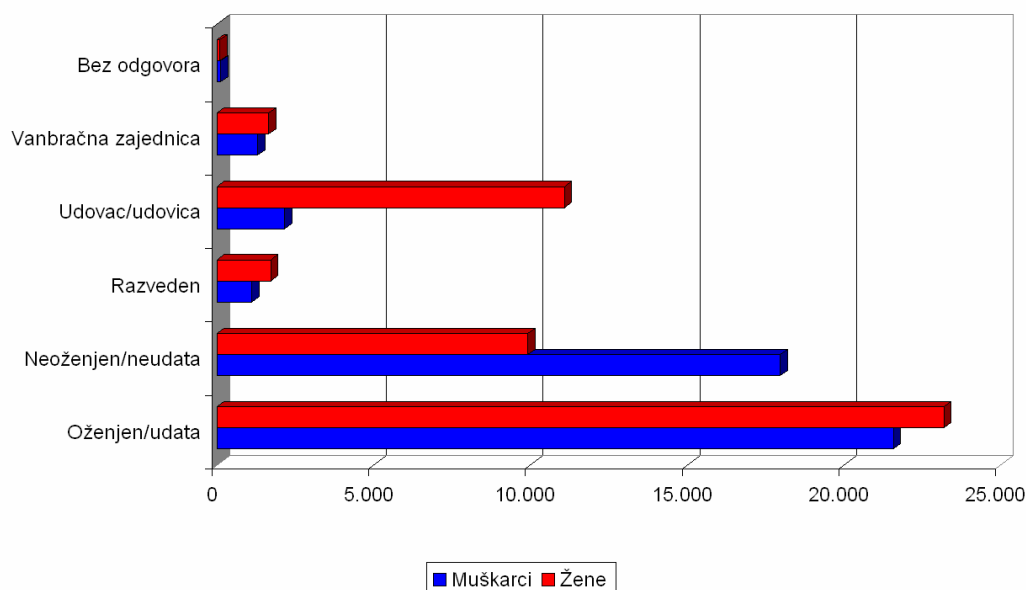
Bračni status (za populaciju iznad 16 godina)

Većina izbeglica je u braku (48,73%) i to u podjednako meri za oba pola. Neoženjenih odnosno neudatih je 30,34% i to duplo više muškaraca nego žena (40,62% u odnosu na 20,80%). Za izbegličku populaciju je karakteristično visok procenat udovaca/udovica (14,41%) koji čine treću po brojnosti kategoriju. U ovoj kategoriji mnogo je više žena.

Tabela 3.2. – Izbeglice u Srbiji po polu i bračnom statusu

Bračni status	Pol				Ukupno	
	Muški		Ženski		Broj	%
	Broj	%	Broj	%		
Oženjen/udata	21.576	48,80	23.180	48,67	44.756	48,73
Neoženjen/neudata	17.960	40,62	9.909	20,80	27.869	30,34
Razveden	1.109	2,51	1.715	3,60	2.824	3,07
Udovac/udovica	2.154	4,87	11.079	23,26	13.233	14,41
Vanbračna zajednica	1.293	2,92	1.651	3,47	2.944	3,21
Bez odgovora	120	0,27	97	0,20	217	0,24
Ukupno	44.212	100,00	47.631	100,00	91.843	100,00

Grafikon 3.3. – Izbeglice u Srbiji po polu i bračnom statusu

Veličina domaćinstva

Domaćinstvom se smatra svaka porodična ili druga zajednica lica koja zajedno stanuju na istoj adresi i zajednički troše svoje prihode za podmirivanje osnovnih životnih potreba, bez obzira da li se svi članovi stalno nalaze u mestu gde je nastanjeno domaćinstvo ili neki od njih borave duže vreme u drugom naselju zbog rada, školovanja ili iz drugih razloga.

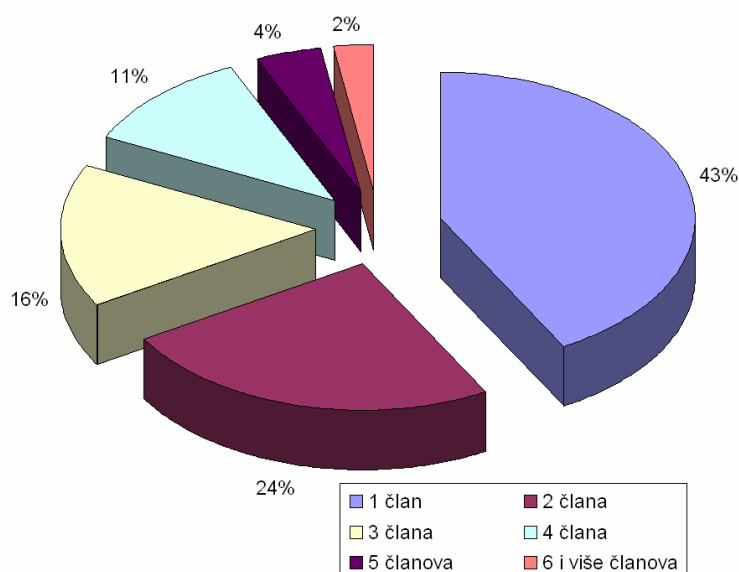
Podaci sa registracije o broju članova domaćinstva definisanog na pomenuti način i njegovoj strukturi, ne odlikava pravo stanje u pogledu broja izbeglica, jer je u mnogim slučajevima samo po jedan član domaćinstva ostao u izbegličkom statusu, dok su ostali članovi istog domaćinstva uzeli državljanstvo i lične karte Republike Srbije. U većini slučajeva, članovi domaćinstva koji i dalje imaju status izbeglice, pripadaju starosnoj grupi od 60 i više godina.

Tabela 3.3. – Veličina domaćinstva

Broj članova domaćinstva*	Broj domaćinstava	%
1	24.124	42,23%
2	14.047	24,59%
3	9.127	15,98%
4	6.381	11,17%
5	2.329	4,08%
6	815	1,43%
7	217	0,38%
8	62	0,11%
9	19	0,03%
10	4	0,01%
11	1	0,00%
12	5	0,01%
13	1	0,00%
Ukupno	57.132	100,0%

*prosečna veličina domaćinstva je 2,43 (ne računajući jednočlana)

Grafikon 3.4. – Veličina domaćinstva

Obrazovanje (za populaciju iznad 15 godina)

Skoro polovina od svih registrovanih izbeglica ima završenu srednju školu. Preko 10% izbeglica iz Bosne i Hercegovine nema nikakvo obrazovanje, dok je taj procenat niži za lica iz Hrvatske (7,87%). Bez obrazovanja ima mnogo više žena, kao i onih sa nedovršenim ili dovršenim osnovnim obrazovanjem, dok muškarci preovlađuju u kategorijama sa višim stepenom obrazovanja.

Prosečna starost u svim kategorijama je relativno visoka. Kategorija „Bez obrazovanja“ se sastoji uglavnom od starijih osoba (prosečna starost 72 godine). Prosečna starost lica sa srednjim obrazovanjem, koja čine skoro polovinu registrovanih i većinu radno sposobnog stanovništva, iznosi 39 godina i najniža je u poređenju sa svim ostalim kategorijama.

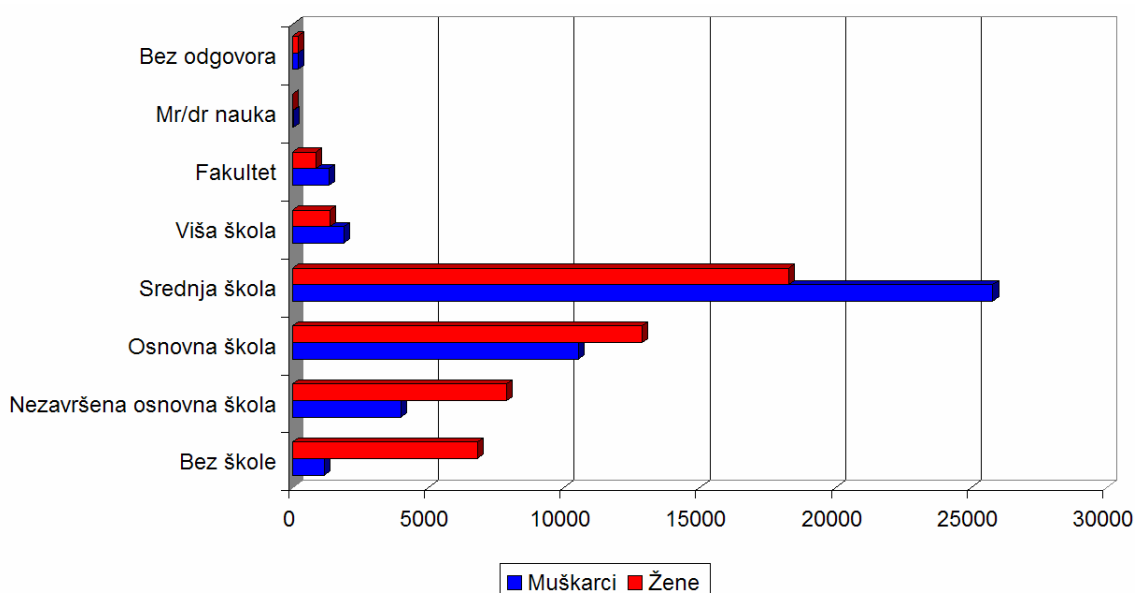
Tabela 3.4. – Izbeglice iz Bosne i Hercegovine (iznad 15 godina) po polu i obrazovanju

Obrazovanje	Pol						Ukupno		
	Muški			Ženski			Broj	%	Prosečna starost
	Broj	%	Prosečna starost	Broj	%	Prosečna starost			
Bez škole	362	14,10	65	2.205	85,90	73	2.567	10,50	71
Nezavršena osnovna škola	778	32,36	68	1.626	67,64	65	2.404	9,83	66
Osnovna škola	2.315	42,25	39	3.164	57,75	45	5.479	22,41	42
Srednja škola	6.510	55,05	38	5.315	44,95	39	11.825	48,36	38
Viša škola	626	57,06	51	471	42,94	47	1.097	4,49	50
Fakultet	512	55,65	46	408	44,35	43	920	3,76	45
Mr/dr nauka	15	83,00	56	3	17,00	60	18	0,07	57
Bez odgovora	66	46,15	15	77	53,85	15	143	0,58	15
Ukupno	11.184	45,74	42	13.269	54,26	49	24.453	100,00	46

Tabela 3.5. – Izbeglice iz Hrvatske (iznad 15 godina) po polu i obrazovanju

Obrazovanje	Pol						Ukupno		
	Muški			Ženski			Broj	%	Prosečna starost
	Broj	%	Prosečna starost	Broj	%	Prosečna starost			
Bez škole	800	14,8	63	4.611	85,2	73	5.411	7,87	72
Nezavršena osnovna škola	3.209	34,0	68	6.236	66,0	68	9.445	13,74	68
Osnovna škola	8.221	45,9	42	9.691	54,1	46	17.912	26,06	44
Srednja škola	19.278	59,8	39	12.966	40,2	38	32.244	46,91	39
Viša škola	1.259	58,4	52	898	41,6	47	2.157	3,14	50
Fakultet	820	65,2	49	438	34,8	43	1.258	1,83	47
Mr/dr nauka	16	80,0	53	3	20,0	45	19	0,03	50
Bez odgovora	154	52,9	15	137	47,1	15	291	0,42	15
Ukupno	33.757	49,1	44	34.980	50,9	51	68.737	100,00	47

Grafikon 3.5. – Izbeglice (iznad 15 godina) po polu i obrazovanju

Radni status (za populaciju iznad 15 godina)

Glavni pokazatelj ugroženosti izbeglica je visoka stopa nezaposlenosti. Skoro 60% izbeglica je nezaposleno, a tek svako osmo lice starije od 15 godina ima stalno zaposlenje. U odnosu na 2001. godinu stanje se pogoršalo, jer je u tom periodu svaka peta izbeglica bila stalno zaposlena. Jedan deo i dalje je prinuđen da sredstva za život obezbeđuje oslanjajući se na sivu ekonomiju.

a) Izbeglice iz Bosne i Hercegovine

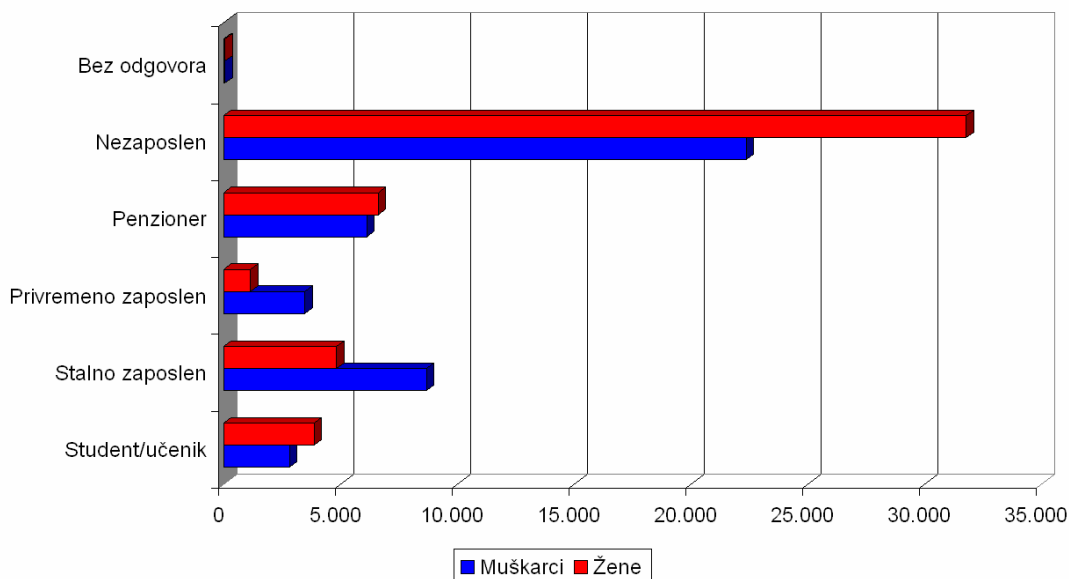
Radni status	Pol				Ukupno		Prosečna starost		
	Muški		Ženski		Broj	%	Ukupno	Muški	Ženski
	Broj	%	Broj	%					
Student/učenik	1.477	13,2	1.300	9,8	2.777	11,4	20	20	20
Stalno zaposlen	2.018	18,0	1.221	9,2	3.239	13,2	37	37	38

Privremeno zaposlen	707	6,3	314	2,4	1.021	4,2	39	38	41
Penzioner	1.820	16,3	2.006	15,1	3.826	15,6	70	70	70
Nezaposlen	5.145	46,0	8.413	63,4	13.558	55,5	47	41	51
Bez odgovora	17	0,2	15	0,1	32	0,1	15	15	15
Ukupno	11.184	100,0	13.269	100,0	24.453	100,00	46	42	49

b) Izbeglice iz Hrvatske

Radni status	Pol				Ukupno		Prosečna starost		
	Muški		Ženski		Broj	%	Ukupno	Muški	Ženski
	Broj	%	Broj	%					
Student/učenik	2.812	8,3	2.557	7,3	5.369	7,81	19	19	19
Stalno zaposlen	6.647	19,7	3.607	10,3	10.254	14,92	38	38	38
Privremeno zaposlen	2.758	8,2	826	2,4	3.584	5,21	40	40	40
Penzioner	4.301	12,7	4.597	13,1	8.898	12,94	70	70	71
Nezaposlen	17.204	51,0	23.353	66,8	40.557	59,00	49	44	52
Bez odgovora	35	0,1	40	0,1	75	0,11	15	15	15
Ukupno	33.757	100,0	34.980	100,0	68.737	100,00	47	44	51

Grafikon 3.6. – Izbeglice (iznad 15 godina) po radnom statusu

Zdravstvena ugroženost

Tabela 3.7 – Izbeglice po kategorijama zdravstvene ugroženosti i polu

Zdravstvena ugroženost	Muški	%	Ženski	%	Ukupno	%
Senzorna/telesna invalidnost	975	0,94	862	0,83	1.837	1,76
Mentalno hendikepiran	203	0,20	191	0,18	394	0,38
Hronično bolestan	12.808	12,31	21.416	20,58	34.224	32,88
Na dijalizi/insulinu	286	0,27	299	0,29	585	0,56
Ukupno	14.272	13,71	22.768	21,87	37.040	35,59

Tabela 3.8 – Izbeglice po kategorijama zdravstvene ugroženosti i vrsti smeštaja

Zdravstvena ugroženost		Vrsta smeštaja						Ukupno
		Stan iz donacija	Kolektivni centar	Sopstveni smeštaj	Rodaci/prijatelji	Iznajmljen stan	Socijalna ustanova	
Senzorna/telesna invalidnost	Broj	17	73	223	1.092	641	173	2.219
	%	0,77	3,29	10,05	49,21	28,89	7,80	100,00
Mentalno hendikepiran	Broj	13	73	86	199	199	125	695
	%	1,87	10,50	12,37	28,63	28,63	17,99	100,00
Hronično bolestan	Broj	294	1.325	4.556	9.909	11.517	950	28.551
	%	1,03	4,64	15,96	34,71	40,34	3,33	100,00
Na dijalizi/insulinu	Broj	10	69	253	527	572	46	1.477
	%	0,68	4,67	17,13	35,68	38,73	3,11	100,00
Ukupno	Broj	334	1.540	5.118	11.727	12.929	1.294	32.942
	%	1,01	4,67	15,54	35,60	39,25	3,93	100,00

Socijalna ugroženost

Tabela 3.9. – Izbeglice po kategorijama socijalne ugroženosti i polu

Starosna grupa	Pol	Ukupan broj izbeglica	Dete bez oba roditelja	%		Dete bez jednog roditelja	%		Samohrani roditelj	%		Starija osoba bez staranja	%		Ukupno	%
0–4	Ukupno	1.397	2	0,14	34	2,43		0,00		0,00		36	2,58			
	Muški	711	1	0,07	12	0,86		0,00		0,00		13	0,93			
	Ženski	686	1	0,07	22	1,57		0,00		0,00		23	1,65			
5–11	Ukupno	5.848	27	0,46	270	4,62		0,00		0,00		297	5,08			
	Muški	2.995	15	0,26	139	2,38		0,00		0,00		154	2,63			
	Ženski	2.853	12	0,21	131	2,24		0,00		0,00		143	2,45			
12–17	Ukupno	7.910	50	0,63	450	5,69		0,00		0,00		500	6,32			
	Muški	4.153	26	0,33	228	2,88		0,00		0,00		254	3,21			
	Ženski	3.757	24	0,30	222	2,81		0,00		0,00		246	3,11			
18–59	Ukupno	62.007		0,00		0,00	662	1,07		0,00		662	1,07			
	Muški	32.964		0,00		0,00	91	0,15		0,00		91	0,15			
	Ženski	29.043		0,00		0,00	571	0,92		0,00		571	0,92			
60 i više	Ukupno	26.925		0,00		0,00	14	0,05	2.765	10,27	2.779	10,32				
	Muški	9.717		0,00		0,00	5	0,02	894	3,32	899	3,34				
	Ženski	17.208		0,00		0,00	9	0,03	1.871	6,95	1.880	6,98				
Ukupno	Ukupno	104.087	79	0,08	754	0,72	688	0,66	2.990	2,87	4.511	4,33				
	Muški	50.540	42	0,04	379	0,36	99	0,10	1.004	0,96	1.524	1,46				
	Ženski	53.547	37	0,04	375	0,36	589	0,57	1.986	1,91	2.987	2,87				

Status imovine u zemlji porekla

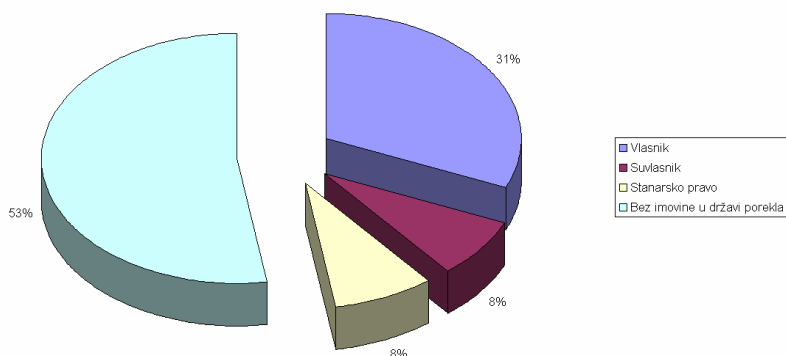
Skoro polovina svih izbeglih lica nije imala imovinu u zemlji porekla (52,4% lica iz Hrvatske i 47,5% iz BiH). Oko trećine lica je imala imovinu u vlasništvu, a stanarsko pravo oko 9%.

U odnosu na ranije popise, procentualno se povećao broj izbeglih lica koja nisu imala imovinu u zemlji porekla, jer su se ta lica teže odlučivala na povratak.

Tabela 3.10. – Izbeglice po državi porekla i vlasništvu nad imovinom u zemlji porekla

Vrsta vlasništva	Država porekla					
	Bosna i Hercegovina	%	Hrvatska	%	Ukupno	%
Vlasnik	8.620	31,3	25.591	33,4	34.211	32,9
Suvlasnik	2.147	7,8	7.698	10,1	9.845	9,5
Stanarsko pravo	2.338	8,5	6.915	9,0	9.253	8,9
Bez imovine u državi porekla	14.436	52,4	36.342	47,5	50.778	48,8
Ukupno	27.541	100,0	76.546	100,0	104.087	100,0

Bosna i Hercegovina

Hrvatska

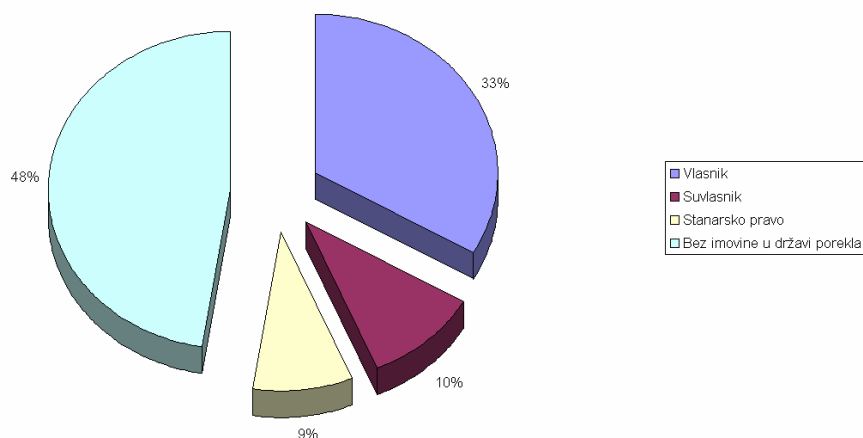

Tabela 3.11. – Izbeglice bez imovine u državi porekla po vrsti smeštaja i državi porekla

Vrsta smeštaja	Država porekla					
	Bosna i Hercegovina	%	Hrvatska	%	Ukupno	%
Rodaci/prijatelji	13.334	92,4	33.830	93,1	47.164	92,9
Iznajmljen stan	1.063	7,4	2.425	6,7	3.488	6,9
Socijalna ustanova	39	0,3	87	0,2	126	0,2
Ukupno	14.436	100,0	36.342	100,0	50.778	100,0

Iz tabele 3.11 može se zaključiti da su se lica koja nisu imala imovinu u zemlji porekla najčešće smestala kod rođaka ili prijatelja u Srbiji (preko 90%).

4. Revizija statusa

Kriterijumi za utvrđivanje izbegličkog statusa

Osobe koje su imale svojstvo izbeglice, registrovale su se na popisu izbeglica 2001. godine i čiji status nije ukinut prema kriterijumima sadržanim u „*Memorandumu o saglasnosti*“ koji je usvojila Vlada i koji se nalaze u UNHCR-ovom dokumentu „*Merila za trajna rešenja*“ iz 2003, dobile su mogućnost da zadrže izbeglički status i dobiju nova izbeglička dokumenta.

Osobama koje nisu zadovoljile navedene kriterijume izbeglički status je ukinut. U ovu kategoriju svrstavane su:

- Osobe koje su se dobrovoljno vratile u državu porekla (repatrijacija).

Ovaj kriterijum je u direktnoj vezi sa članom 1C (4) Konvencije iz 1951. godine i odnosi se na osobe koje su se dobrovoljno vratile u zemlju porekla (spontano ili organizovano) i koje imaju mogućnost da tamo žive u bezbednim i dostojanstvenim uslovima.

Repatrijacija u Hrvatsku odnosi se na sledeće slučajeve:

- Osoba je ostvarila povratnički status, čime se utvrđuje da je ponovo pod zaštitom Republike Hrvatske (u smislu pomenute Konvencije). Ovaj status podrazumeva i da je osoba dobila nova dokumenta Republike Hrvatske i dozvolu za trajni boravak.
- Povratak i sticanje hrvatskog državljanstva uključujući posedovanje identifikacionih dokumenata i ostvarivanje nekog od stambenih rešenja (ulazak u posed imovine nakon okončanog postupka povraćaja, razmene, kupovine, prodaje itd. i/ili potpisivanjem ugovora za obnovu imovine)
- Iskorišćena mogućnost organizovanog povratka u Hrvatsku preko UNHCR-a.

Repatrijacija u Bosnu i Hercegovinu:

- Povratak i dobijeno stambeno rešenje (ulazak u posed imovine nakon okončanog postupka povraćaja imovine, razmene, kupovine, prodaje itd. i/ili potpisivanjem ugovora za obnovu imovine)
- Iskorišćena mogućnost organizovanog povratka u BiH preko UNHCR-a.

Preduslov za repatrijaciju je bilo posedovanje državljanstva Bosne i Hercegovine.

- Osobe koje su ostvarile trajno rešenje u zemlji azila (integracija)

U skladu s članom 1C (3) Konvencije iz 1951, smatra se da licu prestaje status izbeglice dobrovoljnim sticanjem državljanstva u državi azila.

U Srbiji, s obzirom na specifičnu situaciju koja se odnosi na realizaciju prava na državljanstvo, smatra se da samo osobe koje poseduju ličnu kartu potpadaju pod kategoriju izbeglica kojima se ukida izbeglički status na osnovu ostvarenog trajnog rešenja u zemlji azila.

- Osobe koje su nesmetano mogle da se vrate u državu porekla i koriste svoju imovinu, ali to nisu učinile

U pitanju su osobe koje su povratile svoju imovinu u zemlji porekla, ali ne žele da se vrate iako više nemaju opravdan strah da će biti progonjene. U svakom pojedinačnom slučaju koji potpada pod ovu kategoriju neophodna je procena opravdanosti straha od proganjanja u državi porekla, uzimajući u obzir i dešavanja u prošlosti. Na taj način utvrđuje se da li su se zaista stekli uslovi za siguran i dostojanstven povratak osobe u državu porekla.

- Osobe koje su registrovane kao interno raseljena lica u Bosni i Hercegovini
- Osobe koje su preseljene u treće zemlje

Žalbeni postupak

Lica koja su ispunjavala propisane uslove dobila su potvrdu o izbegličkom statusu, na osnovu koje im je izdavana nova izbeglička legitimacija. Licima koja ne ispunjavaju uslove, doneta su rešenja o prestanku svojstva izbeglice. Rešenja su opštinski poverenici za izbeglice uručivali u skladu sa Zakonom o opštem upravnom postupku, odnosno saglasno odredbama koje se odnose na obavezno lično dostavljanje.

Po prijemu rešenja Komesarijata za izbeglice Republike Srbije, nezadovoljne stranke su shodno pouci o pravnom leku mogle uložiti žalbu Ministarstvu unutrašnjih poslova kao drugostepenom organu, a preko Komesarijata za izbeglice (opštinskog poverenika).

Komesarijat za izbeglice Republike Srbije je kao prvostepeni organ postupao po podnetim žalbama i iznetim navodima. U toku sprovođenja postupka po žalbama u slučaju kad je žalba bila nedopuštena, neblagovremena ili izjavljena od strane neovlašćenog lica, Komesarijat je kao takvu odbacivao. U slučajevima kada je žalba osnovana, donošena su rešenja kojima su menjana ožalbena rešenja. Ukoliko je sprovedeni postupak bio nepotpun, a to je moglo biti od uticaja na rešavanje upravne stvari, vršena je dopuna postupka.

U suprotnom, spisi predmeta prosleđivani su drugostepenom organu na razmatranje. Po sprovedenom postupku, MUP je svojim rešenjem žalbu odbijao ili poništavao rešenje Komesarijata za izbeglice Republike Srbije ili ga menjao u celini ili delimično. U slučaju poništaja, predmet je vraćan Komesarijatu na ponovni postupak.

Na konačan upravni akt izbeglice su imale pravo i na sudsku zaštitu pokretanjem upravnog spora pred Vrhovnim sudom Srbije. U određenim slučajevima, kada Vrhovni sud Srbije uvaži tužbu, poništavan je prethodni upravni akt. Predmet je vraćan MUP-u radi poništavanja rešenja, a MUP ga je potom vraćao Komesarijatu za izbeglice Republike Srbije na ponovni postupak.

Treba imati u vidu da su sva akta u upravnom postupku zahtevala dostavljanje u skladu sa pravilima koja se odnose na obavezno lično dostavljanje, kao što je ranije navedeno. Pored složene procedure, ovo delom objašnjava zašto u najkomplikovanim slučajevima postupci traju dugo.

5. Kolektivni centri

Čim su prve izbeglice počele da stižu na teritoriju Srbije, Republika je da bi sprečila i ublažila humanitarnu katastrofu, započela da obezbeđuje objekte koji su mogli da se stave u funkciju njihovog privremenog zbrinjavanja. Broj ovih objekata za smeštaj – kolektivnih centara – stalno je rastao, a maksimum od 700 dostigao je 1996. godine posle vojne akcije hrvatske vojske koja je izazvala najveći talas izbeglica. Broj kolektivnih centara se potom postepeno smanjivao, ali je smanjivanje postalo izraženije tek od septembra 2002. godine kada je Komesarijat za izbeglice Republike Srbije u skladu s „*Nacionalnom strategijom za trajno rešavanje pitanja izbeglica i interno raseljenih lica*“ započeo njihovo plansko zatvaranje.

Program smanjivanja broja kolektivnih centara imao je više ciljeva:

- omogućavanje neophodne pomoći u adekvatnom zbrinjavanju onih kategorija koje su najugroženije
- obezbeđivanje kvalitetnijih uslova smeštaja u preostalim kolektivnim centrima
- preusmeravanje sredstava na nove projekte za integraciju i rešavanje životnih pitanja izbeglica

U januaru 2002. godine, na teritoriji Republike Srbije bilo je 388 kolektivnih centara, u kojima je bilo smešteno 26.863 lica od kojih su 17.415 bili izbeglice, a 9.448 interno raseljena lica s Kosova i Metohije. Početkom 2005. bila su 143 kolektivna centra sa 12.499 lica od čega 5.091 izbeglica.

Sprovođenjem projekta planskog zatvaranja kolektivnih centara njihov broj je već značajno smanjen, ali će Komesarijat i dalje nastaviti da ga sprovodi. Projekti za njihovo zatvaranje najvećim delom su bili finansirani iz sredstava Evropske unije, preko Evropske agencije za rekonstrukciju, a delom i iz sredstava UNHCR-a.

Tabela 5.1. – Smanjenje broja kolektivnih centara kao posledica planskog zatvaranja

Datum	Broj kolektivnih centara	Broj izbeglica
1.1.2002.	388	17.415
1.1.2003.	323	13.569
1.1.2004.	194	8.107
1.1.2005.	143	5.091

Prilikom zatvaranja kolektivnih centara, korisnicima koji su u njima smešteni ponuđene su različite mogućnosti zbrinjavanja:

- vraćanje u mesto prethodnog prebivališta;
- smeštanje u gotove stambene jedinice;
- otkupljivanje seoskih domaćinstava;
- pomoć u građevinskom materijalu za lica koja su započela gradnju stambenog objekta;
- zbrinjavanje u objekte socijalnog stanovanja u zaštićenim uslovima za socijalno ugrožene porodice izbeglih i raseljenih lica;
- zbrinjavanje izbeglih lica u adaptirane objekte za smeštaj starih lica u ustanove socijalne zaštite;
- PIKAP – program za podsticaj porodicama koje već imaju neke mogućnosti da se osamostale i napuste kolektivni centar. Podrazumeva obezbeđivanje robno novčane pomoći u zavisnosti od veličine porodice;
- preseljenje u drugi kolektivni centar ukoliko nijedna od navedenih mogućnosti nije prihvaćena.

Pored porodica iz kolektivnih centara koji su zatvoreni, veliki broj lica iz objekata koji još uvek nisu zatvoreni napustilo je kolektivne centre koristeći neki od pomenutih vidova pomoći.

Programi zbrinjavanja u oblasti socijalne zaštite

U okviru redovnih aktivnosti, Komesarijat za izbeglice zbrinjava izbegla lica, kako iz kolektivnih centara, tako i iz privatnog smeštaja u ustanovama socijalne zaštite za stara lica i penzionere, duševno obolela lica i decu bez adekvatnog roditeljskog staranja. Jedan broj lica iz kolektivnih centara i privatnog smeštaja smešten je u prenamenjene kolektivne centre (domska odeljenja). Popunjavaju se i slobodna mesta za izbegla i raseljena lica u objektima za socijalno stanovanje u zaštićenim uslovima (FOSTER).

Komesarijat za izbeglice od 1992. godine refundira smeštaj učenika izbeglica, koji su ispunili uslove predviđene konkursom Ministarstva prosvete za smeštaj u srednjoškolske internate, a na osnovu socijalne anamneze za svakog učenika ponaosob, koju rade opštinski poverenici u saradnji sa nadležnim službama opštine na kojoj učenik ima prijavljeno boravište.

6. Integracija

U Republici Srbiji do 2001. godine realizovani su određeni stambeni projekti za izbeglice, a programi trajnih rešenja, odnosno integracije izbeglica, započeti su 2002. godine.

Od 1997. godine do kraja 2004. Komesarijat je realizovao određene stambene programe u saradnji sa UNHCR-om, Švajcarskom agencijom za razvoj i saradnju, Norveškim savetom za izbeglice i lokalnom samoupravom.

Od 2004. godine Komesarijat u saradnji sa Evropskom agencijom za rekonstrukciju intenzivno radi na realizaciji projekata za izbeglice iz programa CARDS.

Kao rezultat svih navedenih aktivnosti procenjuje se da će po okončanju programa CARDS, u Republici Srbiji na pomenute načine bude zbrinuto blizu 30.000 lica.

U skladu s „*Nacionalnom strategijom za trajno rešavanje pitanja izbeglica i interno raseljenih lica*“ pomenuti programi usmereni su ka onim licima koja su se opredelila za ostanak u Republici Srbiji.

I posle dugog niza godina izbegličko pitanje u Republici Srbiji nije do kraja rešeno. I pored činjenice da se broj izbeglica statistički posmatrano smanjuje, još uvek je relativno veliki broj ljudi koji nije došao do trajnih rešenja. Iako se stvaraju skoro svi neophodni preduslovi za integraciju izbeglica, najvažnija komponenta ovog procesa je stambeno pitanje, što zahteva izuzetno velika finansijska sredstva.

Povratak izbeglica kao drugo trajno rešenje, realizovan je u znatno manjoj meri od očekivanog, zato što izbeglice nisu u mogućnosti da ostvare pristup svim pripadajućim pravima. Da bi se pitanje izbeglica trajno rešilo neophodno je i dalje angažovanje svih država u regionu i međunarodne zajednice.

7. Aneks

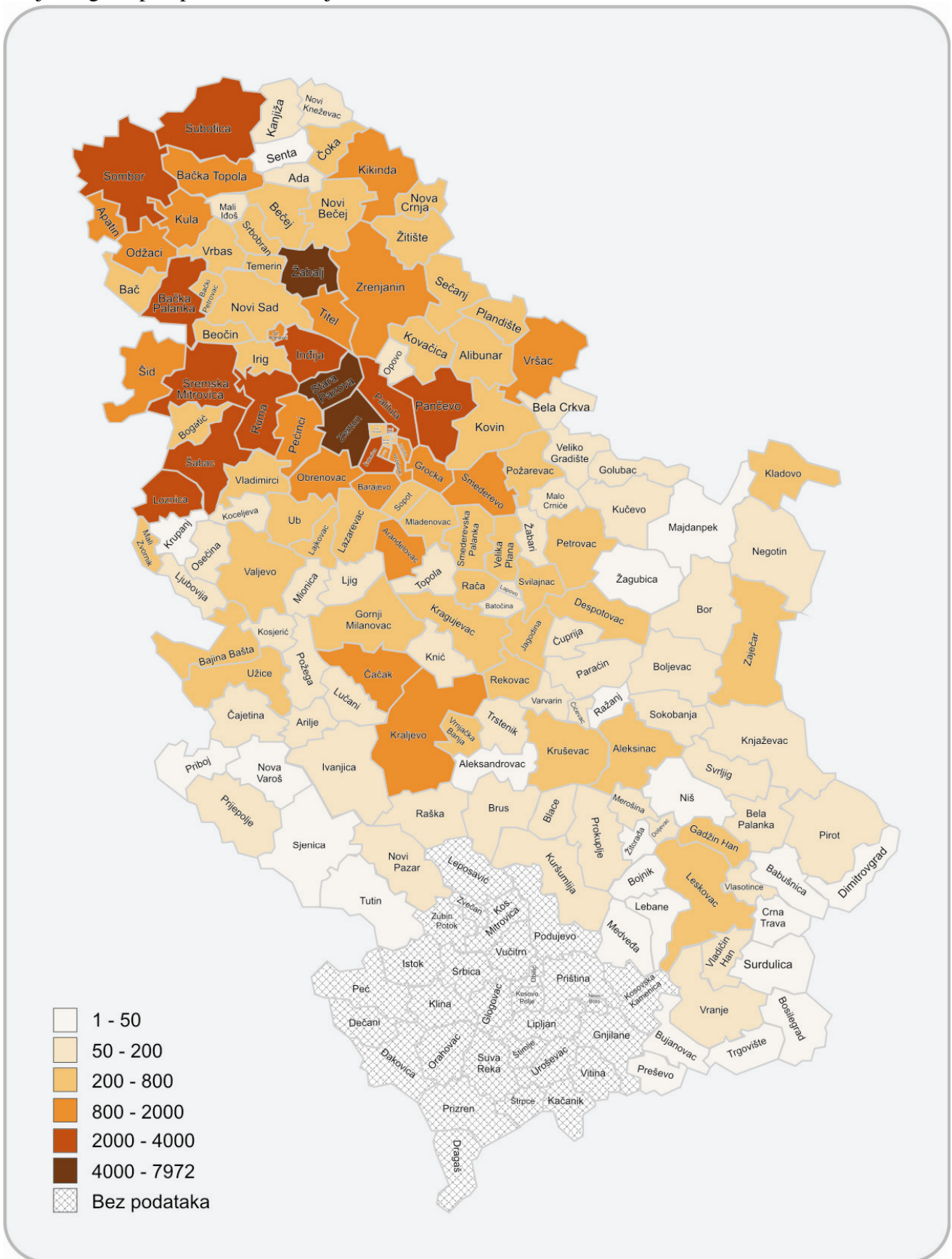
Nova izbeglička legitimacija

<p style="text-align: center;">ПРОМЕНА МЕСТА БОРАВКА</p> <p>_____ (М.П.) (Датум одјаве)</p> <p>_____ (Овера)</p> <p>_____ (Место у које се пријављује боравак и адреса стана)</p> <p>_____ (М.П.) (Датум пријаве)</p> <p>_____ (Овера)</p> <hr/> <p style="text-align: center;">ПРОМЕНА МЕСТА БОРАВКА</p> <p>_____ (М.П.) (Датум одјаве)</p> <p>_____ (Овера)</p> <p>_____ (Место у које се пријављује боравак и адреса стана)</p> <p>_____ (М.П.) (Датум пријаве)</p> <p>_____ (Овера)</p>	<p>Образац 1</p> <p>РЕПУБЛИКА СРБИЈА</p> <p>ИЗБЕГЛИЧКА ЛЕГИТИМАЦИЈА</p>
---	---

<p>_____ (Општина)</p> <p>_____ (Име)</p> <p>_____ (Презиме)</p> <p>_____ (Име једног родитеља)</p> <p>_____ (Дан, месец и година рођења)</p> <p>_____ (Место рођења)</p> <p>_____ (Општина, република)</p> <p>_____ (Место и адреса са које је лице избегло)</p> <p>_____ (Општина и република)</p> <p>_____ (Датум пријављивања у Србији)</p>	<div style="border: 1px solid black; width: 100px; height: 100px; margin-bottom: 10px;"></div> <p>_____ (Датум издавања)</p> <p>_____ (Рок важења)</p> <hr/> <p>_____ (Рок важења)</p> <p>_____ (М.П.)</p> <p>_____ (Потпис овлашћеног лица)</p> <p>_____ ЈМБГ</p> <p>_____ (Место у коме лице борави и адреса стана)</p> <p>_____ (Број избегличке легитимације) _____ (Број претходне легитимације)</p> <p>_____ (М.П.)</p> <p>_____ (Потпис овлашћеног лица)</p>
---	---

Mape

Broj izbeglica po opštinama u Srbiji

Dodatne tabele

Teritorijalni raspored broja izbeglica po opštinama (okruzima)

Okrug/opština	Hrvatska	Bosna i Hercegovina	Ukupno
Severnobački okrug	2.512	847	3.359
Bačka Topola	643	163	806
Mali Iđoš	130	31	161
Subotica	1.739	653	2.392
Srednjobanatski okrug	2.005	886	2.891
Nova Crnja	159	43	202
Novi Bečej	268	62	330
Sečanj	213	127	340
Zrenjanin	1.061	487	1.548
Žitište	304	167	471
Severnobanatski okrug	825	573	1.398
Ada	67	7	74
Čoka	140	73	213
Kanjiža	70	3	73
Kikinda	411	435	846
Novi Kneževac	120	45	165
Senta	17	10	27
Južnobanatski okrug	4.098	704	4.802
Alibunar	238	33	271
Bela Crkva	89	21	110
Kovačica	198	27	225
Kovin	606	72	678
Opovo	138	21	159
Pančevo	1.801	365	2.166
Plandište	215	28	243
Vršac	813	137	950
Zapadnobački okrug	6.014	757	6.771
Apatin	1.248	68	1,316
Kula	723	226	949
Odžaci	947	121	1,068
Sombor	3,096	342	3,438
Južnobački okrug	10.008	6.029	16.037
Bač	261	63	324
Bačka Palanka	1.166	1.019	2.185
Bački Petrovac	149	67	216
Beočin	346	98	444
Bečej	594	139	733
Novi Sad	4.901	3.071	7.972

Srbobran	373	126	499
Sremski Karlovci	341	108	449
Temerin	603	505	1.108
Titel	250	186	436
Vrbas	586	329	915
Žabalj	438	318	756
Sremski okrug	12.503	2.611	15.114
Indija	2.076	340	2.416
Irig	513	159	672
Pećinci	643	180	823
Ruma	2.221	377	2.598
Sremska Mitrovica	1.675	565	2.240
Stara Pazova	3.869	830	4.699
Šid	1.506	160	1.666
Mačvanski okrug	2.417	3.266	5.683
Bogatić	206	159	365
Koceljeva	46	22	68
Krupanj	9	21	30
Loznica	379	1.749	2.128
Ljubovija	24	174	198
Mali Zvornik	15	328	343
Vladimirci	151	61	212
Šabac	1.587	752	2.339
Kolubarski okrug	1.072	438	1.510
Lajkovac	175	58	233
Ljig	106	19	125
Mionica	137	50	187
Osečina	27	37	64
Ub	283	63	346
Valjevo	344	211	555
Podunavski okrug	1.323	285	1.608
Smederevo	747	161	908
Smederevska Palanka	350	73	423
Velika Plana	226	51	277
Braničevski okrug	1.405	291	1.696
Golubac	50	7	57
Kučevo	116	14	130
Malo Crniće	92	7	99
Petrovac	369	82	451
Požarevac	528	119	647
Veliko Gradište	125	50	175
Žabari	107	10	117
Žagubica	18	2	20
Šumadijski okrug	1.677	516	2.193
Arandelovac	668	182	850

Batočina	35	16	51
Knić	113	10	123
Kragujevac	437	231	668
Lapovo	82	8	90
Rača	66	16	82
Topola	276	53	329
Pomoravski okrug	1.464	412	1.876
Ćuprija	141	38	179
Despotovac	155	65	220
Jagodina	509	155	664
Paraćin	378	92	470
Rekovac	55	21	76
Svilajnac	226	41	267
Borski okrug	530	80	610
Bor	171	23	194
Kladovo	174	27	201
Majdanpek	23	16	39
Negotin	162	14	176
Zaječarski okrug	510	113	623
Boljevac	41	18	59
Knjaževac	109	28	137
Soko Banja	58	7	65
Zaječar	302	60	362
Zlatiborski okrug	522	727	1.249
Arilje	76	43	119
Bajina Bašta	89	220	309
Čajetina	76	68	144
Kosjerić	46	20	66
Nova Varoš	14	28	42
Požega	113	63	176
Priboj	2	44	46
Prijepolje	52	64	116
Sjenica	0	8	8
Užice	54	169	223
Moravički okrug	1.120	552	1.672
Čačak	592	387	979
Gornji Milanovac	346	112	458
Ivanjica	84	28	112
Lučani	98	25	123
Raški okrug	939	327	1.266
Kraljevo	600	208	808
Novi Pazar	60	43	103
Raška	79	17	96
Tutin	6	6	12
Vrnjačka Banja	194	53	247

Rasinski okrug	857	261	1.118
Aleksandrovac	17	8	25
Brus	65	15	80
Ćićevac	69	10	79
Kruševac	471	168	639
Trstenik	113	51	164
Varvarin	122	9	131
Nišavski okrug	804	373	1.177
Aleksinac	272	89	361
Doljevac	82	1	83
Gadžin Han	45	5	50
Merošina	9	2	11
Niš	276	251	527
Ražanj	33	6	39
Svrljig	87	19	106
Toplički okrug	296	71	367
Blace	58	18	76
Kuršumlija	84	13	97
Prokuplje	119	37	156
Žitorađa	35	3	38
Pirotski okrug	182	71	253
Babušnica	31	11	42
Bela Palanka	44	33	77
Dimitrovgrad	16	0	16
Pirot	91	27	118
Jablanički okrug	331	105	436
Bojnik	17	3	20
Crna Trava	26	3	29
Lebane	15	3	18
Leskovac	177	67	244
Medveđa	37	5	42
Vlasotince	59	24	83
Pčinjski okrug	233	46	279
Bosilegrad	0	12	12
Bujanovac	33	3	36
Preševo	1	0	1
Surdulica	19	5	24
Trgovište	7	0	7
Vladičin Han	47	4	51
Vranje	126	22	148
Beograd	22.689	7.156	29.845
Barajevo	908	195	1.103
Čukarica	1.982	709	2.691
Grocka	1.338	523	1.861
Lazarevac	439	159	598

Mladenovac	486	110	596
Novi Beograd	2.209	966	3.175
Obrenovac	1.276	458	1.734
Palilula	2.522	731	3.253
Rakovica	934	329	1.263
Savski Venac	326	175	501
Sopot	322	43	365
Stari Grad	371	155	526
Voždovac	1.364	517	1.881
Vračar	268	119	387
Zemun	6.599	1.339	7.938
Zvezdara	1.345	628	1.973
Nepoznato	210	44	254

Fotografije

